Platform
Rotterdamse
Volkstuinen

ROTTERDAMSE VOLKSTUINEN VISIE

ROTTERDAMSE VOLKSTUINEN VISIE

Voor u ligt de visie op de toekomst van de volkstuinparken in Rotterdam. Deze is in goed overleg geschreven door vier werkgroepen van het Platform Rotterdamse Volkstuinen, een netwerk samenwerking van **37 volkstuinparken**.

Bij lezing van de omgevingsvisie “Veranderstad” bleek dat de kwaliteiten en waarde van volkstuinparken voor de stad een ‘blinde vlek’ zijn in de stadsontwikkeling. In deze visie laten we u daarom zien welke meerwaarde de volkstuinparken hebben voor de klimaatopgave (water, hittestress, biodiversiteit, bodem), de sociaal-culturele crises (armoedeval, kloof burger-politiek, sociale cohesie) en de mentale en fysieke gezondheid van onze stad en hoe wij onze rol in de komende jaren verder ontwikkelen.

Wij onderscheiden in deze visie de vier belangrijkste gebieden waarin wij ook nu al een rol van betekenis spelen en gaan daarover graag in gesprek met beleidsmakers en politici. Leden van het Platform Rotterdamse Volkstuinen staan als experts klaar om partner te zijn van de gemeente in de ontwikkeling van een stadsbrede visie op volkstuinen, het gezamenlijk beheer van onze parken en de ontwikkeling van het handhavingskader.

Het Platform Rotterdamse Volkstuinen is dé (gespreks)partner voor en met de gemeente om samen de belangen van de volkstuinparken te behartigen. Bij het Platform zijn nu 37 van de 44 Rotterdamse volkstuinparken aangesloten.

Veel leesplezier en inspiratie!

Dit boekje is gedrukt op duurzaam papier, gemaakt van landbouwafval en Valorise:
Dit is ongestreken papiersoort met vezels uit agrarische reststromen van de tomaten.
De collectie van de restmaterialen en de productie vindt in Nederland plaats. Hier komt bij transport van de papierfabriek naardrukkerij een minimale hoeveelheid CO_2 vrij.

rups van witvlakvlinder

VISIE

De Rotterdamse Volkstuinen zijn als waardevolle partner van de gemeente betrokken bij de ontwikkeling van een gezonde en leefbare stad, waarin volkstuincomplexen met hun natuurlijke rijkdom een wezenlijk onderdeel uitmaken van de groenstructuur en een interactieve rol spelen in de wijken.

MISSIE

Door hun passie voor groen dragen Rotterdamse volkstuinen bij aan:

- Behoud van natuurlijke rijkdom en kennis in de stad.
- Een goede basis voor de omgang met klimaatverandering.
- Fysieke en mentale gezondheid van jong en oud.
- De balans tussen stadse dynamiek en behoefte aan rust en ontspanning.
- Een aantrekkelijke woon- en leefomgeving.

Door hun van oudsher sociale functie zorgen Rotterdamse volkstuinen:

- verbinding en ontmoeting tussen generaties, sociale lagen en vele culturen.
- Ruim te om te tuinieren en voedsel verbouwen voor minder draagkrachtigen.

Door hun maatschappelijke functie dragen Rotterdamse volkstuinen bij:

- Het behoud van sociaal en groen erfgoed voor de stad.
- Het delen van kennis en ervaring met betrekking tot flora, fauna en voeding.
- De ontwikkeling van actieve en verantwoordelijke burgers van jong tot oud.

Door hun economische functie dragen Rotterdamse volkstuinen bij:

- Beheersing van ziektekosten door de actieve verbinding met groen in de buitenruimte.
- Behoud van jonge gezinnen en andere waardevolle burgers voor de stad.

STRATEGIE

- Organisatie en overlegstructuur van het Platform Rotterdamse Volkstuinen optimaal vormgeven.
- De ambitie is dat alle 44 Rotterdamse volkstuinen zich aansluiten bij het Platform.
- Draagvlak creëren onder volkstuinverenigingen en volkstuinorganisaties, commitment om de visie op te pakken en werkelijkheid te maken.
- Inschakelen van innovatieve voortrekkers die kunnen helpen de visie succesvol uit te voeren.
- Het Platform Rotterdamse Volkstuinen zichtbaar maken als medespeler in het veld van de groen steedse ontwikkeling.
- Stichting Platform Rotterdamse Volkstuinen wordt door de gemeente als serieuze gesprekspartner en adviseur erkent.

leliehaantje

BRONNEN
VISIE WERKGROEPEN op de DEELTHEMA"S

PROFILERING EN ZICHTBAARHEID

Over vijf jaar hebben Rotterdamse volkstuinen een profiel dat past bij de behoeftes en de ontwikkelingen van de stad zoals geschetst in de omgevingsvisie van de gemeente Rotterdam in december 2021.
Over vijf jaar kent ieder gemeenteraadslid en iedere stadsbewoner het volkstuinpark bij hem/haar in de buurt!

NATUURLIJKE RIJKDOM

"Op vijfduizend volkstuinen werken Rotterdamse tuinders mee aan groene longen voor de stad"

Visie natuurlijke rijkdom volkstuinen:

De Rotterdamse volkstuinen maken deel uit van groene gebieden in de stad en zijn daarin onmisbare kraamkamers voor alle stadsnatuur. De rijkdom van de natuur op de volkstuinen heeft zich gedurende decennia ontwikkeld en draagt elke dag bij aan de leefbaarheid en de weerbaarheid van de stad in de klimaatcrisis. Deze ecosystemen zijn niet simpelweg te verplaatsen of getalsmatig te compenseren, ze borgen essentiële biodiversiteit voor de stad, slaan co2 op en zorgen voor waterberging en -zuivering. Volkstuinparken verbinden de stenen stad met de natuur, de burgers met elkaar én de natuur en bieden stedelingen rust, ruimte en verkoeling.

Missie behoud en versterking natuurlijke rijkdom volkstuinen:

De volkstuinen zijn toegankelijke 'naast de deur' natuurgebieden waar de stedeling bijzondere natuur-ervaringen en inspiratie vindt en kennis opdoet voor de eigen leefomgeving en het dagelijks voedsel. Volkstuinen en -tuinders maken actief deel uit van het groenbeleid en groenonderhoud voor de stad en worden betrokken bij de verbetering van de bodemkwaliteit, de versterking van de biodiversiteit, hittebestendigheid, waterberging, gezondheid en welzijn voor alle burgers.

De volkstuinen worden herkend en erkend als ecologisch rijke en gevarieerde groenstructuren die gerealiseerd worden door betrokkenheid en vrijwillige inzet, ondersteund door de gemeente. Zo borgen zij een hoge natuurkwaliteit die voor gemeentelijk onderhouden stadsparken onbereikbaar is.

Uniek aan de volkstuinen voor de natuur in de stad:

- Door de grote variatie aan soorten tuinen, biedt een volkstuincomplex ook een grote variatie van habitats voor planten, insecten, vogels en kleine zoogdieren en draagt bij aan CO2 opslag en een gezonde bodemstructuur. Uit verschillende onderzoeken is al gebleken dat de biodiversiteit in volkstuinparken vele malen groter is dan in gemeentelijk groen.
- Diezelfde variatie zorgt er ook voor dat er publiek groen is met een heel anderec beleving dan door de gemeente onderhouden groen, zoals stadsparken. Daar is vaak effectief onderhoud op grote schaal, waardoor er het groen en de natuur eentoniger is. Grote grasvelden bieden mogelijkheden voor recreatie, maar voor de natuur dragen ze beperkt bij.
- Mensen zien en ervaren hoe groente en fruit groeit en hoe ze dat zelf kunnen kweken. Kinderen die in de tuin opgroeien, gaan veel bewuster met eten om.
- De volkstuinen functioneren als een ecologische bibliotheek voor de stad. Hier zorgen we samen voor het beheer en de zorg voor de biodiversiteit, zodat die altijd beschikbaar blijft voor de stad. De Rotterdammers kunnen er als het ware de kennis over de natuur lenen en zichzelf toe-eigenen.
- De geografische structuren verbinden de hedendaagse stad met haar geschiedenis en oorsprong.
- Volkstuincomplexen dragen in hoge mate bij aan de culturele waarde voor de tuinders en bezoekers.

Stappen:

- De waarde, het natuurlijke en culturele kapitaal van de volkstuinen voor de stad zichtbaar maken voor de eigen tuinders en omringende wijkbewoners.
- De volkstuincomplexen ontsluiten bijvoorbeeld met (educatieve) wandelpaden, cursussen, tuinieren voor wijkbewoners, ontspanning, kleinschalige evenementen en simpelweg genieten in het groen.
- Inspiratie opdoen en leren van andere (internationale) groeninitiatieven, tuincomplexen en andere voorbeelden van coöperatief onderhoud en constructieve samenwerking met overheden.
- **Beeld:** contrast gemeentelijk stadspark en volkstuincomplexen, rijkdom aan bloeiende planten en vogels.

GEZONDHEID/WELZIJN - Internationaal bewezen resultaten

"Actief zijn in het groen en in het bijzonder tuinieren wordt wereldwijd steeds meer als remedie voorgeschreven bij algemene gezondheidsklachten. Volkstuinen hebben daarmee een helende en preventieve werking voor de volksgezondheid".

Visie gezonde leefomgeving volkstuinen:

Er is geen andere plek in de stad waar bewoners zonder eigen tuin zo intensief en langdurig actief kunnen zijn in het groen als op de volkstuin. De waarde van dit groen is volledig helder geworden tijdens de coronapandemie. De stenen omkadering van de stad kwam ineens vol in het zicht, met depressieve ervaringen tot gevolg.

De volkstuin bleek daar een directe oplossing voor te bieden. Nu de pandemie minder aanwezig is, blijft dat gevoel van opluchting en verbondenheid met de groene buitenwereld in de stad aanwezig. Er is als het ware opnieuw ontdekt welke gezondheidswaarde de volkstuin kan bieden, nu en op de lange termijn.

grote groenuil

De specifieke waarde van een volkstuinpark is de ligging in de stad en niet daarbuiten. Het even op je fiets kunnen stappen om er te komen, maakt ook dat je er vaak komt. **Bereikbaar groen is effectief groen.**

Laagdrempelige samenwerking met lokale (gezondheids)instellingen.

Nu al zijn er volkstuinverenigingen die samen met lokale gezondheidsinstellingen simpele projecten opzetten om het park ook voor hen nuttig en toegankelijk te maken. Zo worden er wandelingen door het park en/of sociale activiteiten in het verenigingsgebouw georganiseerd. Zijn er tuinen speciaal voor ouderen of scholen.

Hier is echt meer potentie voor samenwerking. Dit vraagt veel van de vrijwilligers in de volkstuinverenigingen. Daarom komt het slechts gedeeltelijk van de grond, ondanks de duidelijke belangstelling bij verschillende verenigingen om hier iets mee te doen. Hier ligt een kans om samen met de Gemeente Rotterdam en de lokale instellingen een meer structurele mogelijkheid op te zetten.

Internationaal bewezen resultaten

In Engeland wordt een volkstuin op doktersrecept voorgeschreven en in Japan hebben ze het bosbaden als medicijn. In die landen is uitgebreid onderzoek gedaan naar het effect van actief zijn in het groen en is vastgesteld dat lichaam stoffen aanmaakt die de weerbaarheid en stressbestendigheid van mensen vergroot. Stoffen die anders d.m.v. medicatie zouden moeten worden voorgeschreven, met een minder effect omdat het niet natuurlijk is.

Ook in Nederland zijn er steeds meer artsen die tuinieren zien als een effectief medicijn tegen stress gerelateerde aandoeningen en ziekten. Nu we in tijdenleven met meer stress en uitval van werkenden, kan de volkstuin daar een prominentere rol in spelen. Al met al leveren dit soort initiatieven meetbare effecten op als: minder stress, afname van ziekte en beperkingen, toename van zelfredzaamheid, hogere geluksindex, meer betrokken en zorgzaamheid, minder criminaliteit en geweld, een gezonde voeding en leefstijl.

DE WIJK IS WELKOM

"Volkstuin: groen voor iedereen"

Visie met de wijk: De Rotterdamse volkstuinparken worden verzorgd door de tuinders en zijn groene oases waarvan iedere Rotterdammer kan genieten.

De verenigingen spannen zich in om al het moois dat zij hebben te delen met de mede-Rotterdammers. De verenigingen zetten zich actief in om hun meerwaarde op sociaal, maatschappelijk en educatief gebied uit te dragen en te delen met wijkbewoners. Deze worden actief benaderd om deel te nemen aan activiteiten georganiseerd door volkstuinders.

Hiertoe bouwen volkstuinparken netwerken op met interessante partners in de wijk onder wie maar niet uitsluitend gemeentelijke welzijnsinstellingen, zorgverleners, sportverenigingen, culturele instellingen en scholen. Van deze gezamenlijke activiteiten wordt verslag gedaan binnen verenigingen, wijk en gemeente om de zichtbaarheid van volkstuinparken als ontmoetingsplaats te vergroten. Over vijf tot tien jaar komen vele wijkbewoners tenminste jaarlijks op een volkstuinpark om te genieten van alles wat deze de stad te bieden hebben

bosbrandzweefvlieg

VERANTWOORDING

METHODE

Op basis van gesprekken met Platform, werkgroepen, onderzoek van documenten en publicaties (van volkstuinverenigingen, gemeentelijke instanties en anderen) constateren we consensus over de maatschappelijke waarde van volkstuinen, d.i. de betekenis daarvan voor de openbare ruimte, de woon- en leefomgeving van Rotterdammers.

De betekenis van volkstuinen ligt op vier domeinen (functies): ecologisch (natuur), sociaal (relaties), cultuur (materieel/immaterieel) en economie (producten/diensten/zingeving).

Missie	Visie
Tijdloos	Voor een bepaalde tijd/ periode
Gegroeid uit ervaring	Gericht op de toekomst
Wie we zijn	Wat we kunnen betekenen
Blik naar binnen, organisatie gericht	Blik naar buiten, omgeving gericht
Waar we voor staan, wat we belangrijk vinden	Waar we voor gaan, wat we willen bereiken

NB: een visie kan altijd bijgesteld worden, maar is ook weer niet vrijblijvend:

- Ze geeft richting/koers aan voor de komende jaren, iedere volkstuinvereniging werkt gemotiveerd aan vastgestelde doelen
- Ze zorgt voor focus, geeft aan wat wel/niet van belang is om te doen, welke samenwerking en/of contacten nodig zijn
- Ze prikkelt en daagt uit om het beste te laten zien van wat volkstuinverenigingen in huis hebben

Maatschappelijke relevantie	Wat hebben we te bieden?	Waar gaan we voor?	Hoe doen we dat?
Ecologisch	Door hun passie voor groen dragen Rotterdamse volkstuinen bij aan: • behoud van natuurlijke rijkdom en de omgang met klimaatverandering • fysieke en mentale gezondheid van jong en oud • de balans tussen stadse hectiek en behoefte aan rust en ontspanning • een aantrekkelijke woon- en leefomgeving	Zichtbaarheid	Doorgaan op het duurzame pad
Sociaal	Door hun van oudsher sociale functie zorgen Rotterdamse volkstuinen voor: • verbinding en ontmoeting tussen generaties, sociale lagen en culturen • ondersteuning van minder draagkrachtigen"	Betrokkenheid	Verdere openstelling voor de wijk
Maatschappelijk	Door hun culturele functie dragen Rotterdamse volkstuinen bij aan: • het behoud van erfgoed voor de stad • het delen van kennis en ervaring met betrekking tot flora, fauna en voeding • De ontwikkeling van actieve en verantwoordelijke burgers	Activiteit	Organiseren educatieve en culturele evenementen
Economisch	Door hun economische functie dragen Rotterdamse volkstuinen bij aan: • beheersing van ziektekosten • behoud van jonge gezinnen en andere waardevolle burgers voor de stad	Brede welvaart	Al het voorafgaande

DE SAMENWERKING MET DE GEMEENTE
die ons voor ogen staat.

Volkstuinders hebben een tuin waar ze trots op zijn en volop van genieten. Ze zijn daarbij lid van hun tuinvereniging waarbij ze gezamenlijk het openbare park beheren en onderhouden. Deze gedeelde liefde voor tuinieren en het plezier in samenwerken, biedt een enorm potentieel en is een enorme kracht voor de stad. Hier werken veel meer dan **5000 vrijwilligers** met liefde en plezier in het groen. Zij leveren op die manier een essentiële bijdrage aan de vier thema's die in deze visie beschreven staan.

Het Platform Rotterdamse Volkstuinen stelt voor om samen met de gemeente te werken aan de toekomst waarin deze verenigingen 'partners in het groen' zijn. De *stichting* achter het platform is daarbij gesprekspartner voor de gemeente. Vrijwel alle verenigingen zijn inmiddels aangesloten. Het *platform* zelf is hét overlegorgaan voor de verenigings-besturen waar zij kennis en expertise delen en elkaar ondersteunen. De gemeente ondersteunt de verenigingen wanneer nodig bij de handhaving en het onderhoud als daar behoefte aan is.

Rotterdam heeft een volkstuinvisie en -beleid nodig dat de kracht en de mogelijkheden van volkstuinen op waarde schat. Niet alleen door kaders te stellen, maar juist ook door het realiseren van een constructieve overlegstructuur en samenwerking tussen het Platform Rotterdamse Volkstuinen en de verschillende gemeentelijke diensten. Door goed beleid wordt de kracht van volkstuinen in de klimaattransitie gezamenlijk verder ontwikkeld. Zo dragen volkstuinen bij aan een fysiek en metaal gezonde leefomgeving en een rechtvaardig en inclusief Rotterdam van de toekomst!

Om voor de inwoners van de stad en voor de tuinders zelf een welkome plek te zijn heeft elke volkstuin een gezond bestuur nodig. Ze worden democratisch gekozen door de leden om zich te verzekeren van steun en draagvlak. Op deze wijze zijn de besturen in staat om de regels te handhaven die nodig zijn om de tuinen voor iedereen welkom en veilig te houden. Het platform streeft ernaar om in samenspraak met de gemeente regels te stellen, hetzij via de gemeentelijke regelgeving, dan wel door bepalingen op te nemen in de huishoudelijke reglementen van elke volkstuinvereniging.

Volkstuinparken, Stadsontwikkeling, Woningnood

In gebiedsontwikkelingen die gaande zijn kunnen juist de meervoudige waarden van volkstuinparken ingezet worden en een rol van betekenis spelen in milieu effecten en de rapportage daarvan. Volkstuinparken kunnen onderdeel worden van nieuwe woonwijken en daarin een cruciale rol spelen op alle gebied.

Wanneer een volkstuinpark toch zou moeten krimpen, heringericht of zelfs ontruimd zou moeten worden, is de stichting Platform Rotterdamse Volkstuinen van mening dat recht gedaan moet worden aan volkstuinders, hun inzet en hun geschiedenis. Zij moeten door de gemeente in de gelegenheid worden gesteld elders opnieuw te beginnen op basis van een reële verhuisvergoeding, dan wel een vergoeding op basis van een onafhankelijke taxatie van de opstallen als er geen andere locatie beschikbaar kan worden gesteld. Daarnaast worden dan ook alle gederfde inkomsten en doorlopende contracten vergoed door de gemeente. Dit is zowel rechtvaardig als nodig, omdat een volkstuinvereniging alleen dan op zorgvuldige wijze kan stoppen.

In deze visie onderstrepen we de waarde van volkstuinparken op verschillende thema's. Wij zijn ons ervan bewust dat er veel druk bestaat op de beschikbare ruimte binnen de stad. Tegelijkertijd is de groene ruimte essentieel voor een leefbare stad. Niet altijd wordt dit voldoende gezien en meegewogen in de besluitvorming. We zien graag een concrete samenwerking tegemoet.

BRONNENLIJST ROTTERDAMSE VOLKSTUINVISIE

Historische ontwikkeling volkstuinen Rotterdam:

- https://geschiedenisvanzuidholland.nl/verhalen/verhalen/volkstuinen-in-zuid-holland/
- Tijdschrift 'Als de Dag van Gisteren: Honderd jaar Rotterdam, de Rotterdammers en hun frisse lucht', pagina 434 tot en met 436. Uitgeverij Waanders b. v., Zwolle, 1989, 1990, 1991.
- Tijdschrift: Rotterdam mijn stad, De maasstad van A tot Z, nr. 18, TW - VR, pagina 437. Uitgeverij Waanders b. v., Zwolle, 2003.

Groen en de stad:

- Havermans, O., Steden verstenen, opgehaald 21-02-2022 van https://www.trouw.nl
- Ontwerp Omgevingsvisie Stad Rotterdam, (2021), Gemeente Rotterdam
- Eén Stad, Coalitieakkoord 2022-2026, Rotterdam

Groen, gezondheid en welzijn:

- Berg, van den, A. en Ronde, K., (2010), Gezonder in de volkstuin, de gezondheid van stedelingen met en zonder volkstuin vergeleken, Wageningen: Alterra
- Groot Jebbink, S. e.a. (2022), Voorkomen is beter dan genezen: ruim 8 patiënten minder voor elke hectare extra groen, Whitepaper Gezonde en Veilige Stad, uitgave Sweco Nederland Opgehaald op 11 november 2022 van https://www.sweco.nl/actueel/nieuws/-meer-groen-resulteert-in-minstens-62-000-minder-patienten/

Websites:

- https://www.natuuroprecept.nl
- https://www.gezond010.nl/het-akkoord
- https://ggz.nl/onderzoek-verbetering-mentale-gezondheid-levert-nederland-veel-op F. Smit, mei 2022, Trimbos Instituut (opgehaald 12 mei 2022)
- https://www.natuuroprecept.nl
- https://www.ad.nl/groningen/groningen-ademt-de-schoonste-lucht-van-nederland ~a9505806/

ezelhaantje

Platform Rotterdamse Volkstuinen

COLOFON

Platform Rotterdamse Volkstuinen

Roel Langerakweg 33

3041 JK Rotterdam

+31 6 330 933 36

Info@rotterdamsevolkstuinen.nl

www.rotterdamsevolkstuinen.nl

december 2022